

Безоплатна правнича допомога військовослужбовцям, членам сімей загиблих, зниклих безвісти та полонених

збірка успішних справ

2024

Військовослужбовцям та членам їхніх родин держава гарантує безоплатні правничі послуги

Ветерани та члени сімей загиблих захисників та захисниць мають право на усі послуги системи безоплатної правничої допомоги.

Військовослужбовці та члени сімей зниклих безвісти та полонених мають право на безоплатні консультації юриста та допомогу з написанням заяв, скарг тощо (крім документів для звернення до суду).

А якщо вони є переселенцями (ВПО) чи людиною з низьким доходом (отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, яка не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб у 2024 році — 6056 грн), то може отримати всі види послуг на підставі одного з цих статусів.

У 2024 році до системи БПД звернулося понад 58 тисяч військовослужбовців, ветеранів, членів сімей загиблих, зниклих безвісти та полонених. Майже 8,7 тисяч з них отримали допомогу зі зверненням до суду (допомогу зі складенням заяви, представництво інтересів у суді).

Питання, з якими звертаються всі ці категорії різні, зокрема, вони стосуються:

- оскарження дій чи бездіяльності органів влади;
- оскарження дій чи бездіяльності військових частин, ВЛК чи органів державної влади;
- оформлення або перерахунку пенсій, грошового забезпечення, виплати одноразової грошової допомоги у зв'язку з пораненням, інших соціальних виплат та допомог;
- встановлення фактів, що мають юридичне значення;
- встановлення факту перебування на утриманні померлого
- годувальника;
- аліментів, розлучення, спадщини тощо.

У цій збірці — деякі приклади успішного захисту прав та інтересів військовослужбовців, ветеранів, членів сімей загиблих Захисників та Захисниць, а також членів сімей зниклих безвісти та полонених.

Зміст

- Військовослужбовцю допомогли усиновити доньку дружини
- Як система БПД допомогла військовому поїхати за кордон, щоб провести відпустку з родиною
- Повернувся на службу — зняли з квартирного обліку. Відновити справедливість допомогла система БПД
- Перевізник відмовив ветерану в пільговому проїзді — стягнули матеріальну та моральну шкоду
- Лише через суд військовослужбовиця змогла отримати належну їй індексацію грошового забезпечення
- У суді доводили, що ветеран війни може не платити відсотки за кредитом
- Як плутанина з номером будинку ледь не завадила ветерану отримати пільги
- Довелось купити протез за власні кошти, а потім йти до суду, щоб повернути його вартість
- Ветерану війни допомогли відстояти право на додаткову грошову винагороду

Зміст

- Щоб отримати статус члена сім'ї загиблого Захисника України, батьку військовослужбовця довелось звертатися до суду
- Матері загиблого Захисника України вдалося збільшити розмір пенсії по втраті годувальника
- ТЦК 8 місяців оскаржував рішення суду про встановлення родинних відносин між Захисником та його батьками
- Матері загиблого захисника допомогли позбавити невістку батьківських прав та встановити опіку над онукою
- Матір загиблого ветерана війни хотіли змусити віддавати борги сина
- Матері загиблого захисника допомогли збільшити пенсію
- Батьку загиблого захисника України допомогли з прийняттям спадщини сина
- Бабусі допомогли довести факт спільного проживання з онуком, який загинув на фронті
- Зниклого захисника визнали померлим на підставі документальних доказів
- Матері зниклого військовослужбовця довелось в суді доводити, що вона перебувала на його утриманні
- Матері довелося доводити родинні відносини з власним сином

Військовослужбовцю допомогли усиновити доньку дружини

До початку повномасштабного вторгнення рф Ігор мешкав у Маріуполі.

У 2017 році він одружився зі Світланою, яка на той час вже мала доньку, а згодом родина поповнилася спільною дитиною. У чоловіка склались теплі сімейні відносини з донькою дружини, він відчуває спорідненість з дитиною, а дівчинка вважає його батьком.

Ігор спільно з дружиною виховує обох дочок, матеріально їх забезпечує, піклується про їхній добробут. Щоб дівчинка не відчувала різниці між нею та маленькою сестрою, він хотів її офіційно усиновити.

Через війну чоловік не встиг це зробити у рідному місті. Родина знайшла прихисток у безпечнішому місті — на Полтавщині. Облаштувавши родину на новому місці, чоловік приєднався до лав Збройних Сил України. Паралельно займався усиновленням. Для цього він звернувся до Чутівського бюро правничої допомоги.

Оскільки Ігор — ВПО, то має право на безоплатну вторинну правничу допомогу (допомогу зі зверненням до суду). Представляти його інтереси у суді доручили юристці Марині Монастирській.

Вона зібрала необхідні документи, підготувала та подала до суду заяву про усиновлення.

«Відповідно до ст. 213 Сімейного кодексу України чоловік має переважне право на усиновлення дитини, оскільки дитина виховується в його сім'ї з моменту реєстрації шлюбу з її матір'ю», — зазначила Марина Монастирська.

Суд задовольнив заяву. У Ігоря тепер офіційно дві доньки.

Як система БПД допомогла військовому поїхати за кордон, щоб провести відпустку з родиною

Віктор — військовослужбовець, служить в ЗСУ від початку повномасштабного вторгнення. Його дружина й діти виїхали за кордон. Він невиможно скучив за рідними, адже відеозв'язок ніколи не замінить тепла обійм. Тому звернувся до Рівненського бюро правничої допомоги аби дізнатись, чи може він поїхати до родини та що для цього потрібно.

Завідувачка бюро Катерина Ломонова пояснила військовослужбовцю, які документи йому потрібно зібрати та куди подати, щоб отримати дозвіл на виїзд за кордон на час відпустки.

Необхідність зустрітися з родиною, яка тимчасово виїхала за межі України є підставою для виїзду за кордон військовослужбовців.

Для цього потрібно подати рапорт на ім'я командира військової частини через свого безпосереднього командира. До рапорту необхідно додати документи, які будуть підтверджувати мету поїздки. Усі документи з резолюцією безпосереднього командира потрібно передати до штабу військової частини на розгляд командира військової частини.

Командир військової частини прийняв рішення надати відпустку та дозвіл на виїзд — і видав відповідний наказ. Таке рішення ухвалюється в індивідуальному порядку з урахуванням всіх обставин.

Віктор успішно виїхав та нарешті побачився з родиною.

Повернувся на службу — зняли з квартирного обліку. Відновити справедливість допомогла система БПД

Валерій брав участь в АТО/ООС, отримав інвалідність, пов'язану із захистом Батьківщини, і у 2018 році звільнився із лав Збройних Сил України у зв'язку із закінченням контракту.

У березні 2022 року чоловік мобілізувався до Сил оборони, а в серпні того ж року отримав документ про зняття його та членів його сім'ї з квартирного обліку. Однак ані Валерій, ані його дружина чи двоє неповнолітніх синів житла у власності ніколи не мали. Та житлова комісія військової частини вирішила, що звільнення військовослужбовця у 2018 році є підставою припинення його права на поліпшення житлових умов.

Оскільки Валерій уже не раз звертався до системи безоплатної правничої допомоги, він знав, що ветерани війни мають право на безоплатне представництво їхніх інтересів у суді.

Тож і цього разу, маючи намір відстоювати справедливість у суді, звернувся до Шепетівського бюро правничої допомоги. Допомагати клієнтові доручили адвокатці Лілії Борисовій, яка співпрацює з системою безоплатної правничої допомоги.

Під час розгляду справи суд встановив, що на час розгляду житловою комісією питання щодо зняття з обліку військовослужбовця та членів його сім'ї не існувало жодної з обставин, що могла б слугувати підставою для виключення позивача з квартирного обліку.

Зважаючи на це, суд своїм рішенням повністю задовольнив позов про визнання незаконними дій військової частини та **зобов'язав поновити Валерія відразу на трьох квартирних обліках:**

- осіб, які потребують поліпшення житлових умов;
- військовослужбовців та членів їх сімей, які користуються правом першочергового одержання жилих приміщень у зв'язку з отриманням статусу учасника бойових дій;
- військовослужбовців та членів їх сімей, які користуються правом позачергового одержання жилих приміщень у зв'язку із визнанням особою з інвалідністю II групи внаслідок захворювання, одержаного під час проходження військової служби у військовій частині.

Перевізник відмовив ветерану в пільговому проїзді — стягнули матеріальну та моральну шкоду

Петро — ветеран війни. Має право на пільговий проїзд у пасажирському транспорті. Хотів ним скористатися: прийшов на автостанцію Чернігова, щоб придбати квиток на автобус Чернігів — Київ, показав своє посвідчення, яке гарантувало йому пільгу, але отримав відмову.

Щоб дістатися столиці ветерану війни довелося платити повну вартість квитка.

Ситуація його обурила: не незаплановані витрати, а ставлення до учасників бойових дій.

Петро вирішив відстоювати своє право й звернувся до Чернігівського бюро правничої допомоги.

Ветерани війни мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу — допомогу зі зверненням до суду. Представляти інтереси чоловіка у суді призначили адвоката, який співпрацює з системою безоплатної правничої допомоги, Ігоря Савицького.

Він підготував та подав до суду позовну заяву до перевізника та автостанції про визнання дій протиправними, зобов'язання вчинити певні дії та відшкодування моральної шкоди. Свій позов аргументував нормами чинного українського законодавства.

Так, відповідно до статті 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» держава забезпечує надання пільг учасникам бойових дій та особам прирівняних до них, зокрема безоплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрішньорайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду — також електронного квитка, який видається на безоплатній основі.

Законом України «Про автомобільний транспорт» встановлено право пасажира, який користується пільгами на транспорті, безпосередньо скористатися пільговим проїздом, пред'явивши водієві автобуса посвідчення встановленого зразка.

Отже, суд вирішив позов задовольнити частково, зокрема визнати дії перевізника протиправними, **стягнути на користь ветерана війни 290 гривень відшкодування понесеної матеріальної шкоди та 1000 гривень відшкодування моральної шкоди.**

Проте суд відмовив у проханні визнати дії автостанції протиправними та зобов'язати автостанцію усунути порушення прав позивача шляхом розміщення оголошення на автостанції про безкоштовний проїзд ветеранів війни.

Лише через суд військовослужбовиця змогла отримати належну їй індексацію грошового забезпечення

Юлія — військовослужбовиця та учасниця бойових дій, у 2018 році вона змінила місце служби. Під час звільнення з військової частини вона не отримала всіх розрахунків, зокрема їй не виплатили індексацію грошового забезпечення за останні два роки служби.

Щоб захистити свої порушені права жінка звернулася до системи БПД — Чернігівського бюро правничої допомоги.

Юлія — має статус УБД, який дає їй право на безоплатну допомогу зі зверненням до суду.

Представляти інтереси клієнтки у суді доручили адвокатці, яка співпрацює з системою БПД, Наталії Чепурній.

Вона узгодила з жінкою правову позицію, склала та подала до суду адміністративний позов до військової частини, в якому просила визнати протиправною бездіяльність в/ч та зобов'язати її нарахувати та виплатити Юлії індексацію грошового забезпечення за 2016-2018 роки.

Суд задовольнив позов військовослужбовиці у повному обсязі та **зобов'язав військову частину нарахувати та виплатити Юлії індексацію грошового забезпечення.**

У суді довели, що ветеран війни може не платити відсотки за кредитом

До Білоцерківського бюро правничої допомоги, що на Київщині, звернувся Олег — ветеран війни, служить ще з 2014 року. До нього позивалася фінансова установа, щоб стягнути заборгованість за двома кредитними договорами.

У грудні 2021 року та в січні 2022 року він взяв два онлайн-кредити та не зміг вчасно їх погасити.

На початку лютого 2022 року, після закінчення контракту, він звільнився з ЗСУ та вже 24 лютого знову мобілізувався.

Фактичне перебування Олега в зоні активних бойових дій перешкодило йому своєчасно виконати умови договору та повернути отримані кошти. З цієї ж причини він не мав можливості повідомити кредитора, що є військовослужбовцем, щоб йому не нараховували проценти за користування кредитом.

Кредитор без жодного попередження та належного повідомлення продав борги іншій фінансовій установі, про що Олег дізнався лише після подання відповідного позову до суду.

По допомогу він звернувся до системи БПД — Білоцерківського бюро правничої допомоги.

Від сплати основної суми боргу Олег не відмовлявся і має намір виплатити кредит, проте він змушений відстоювати в суді своє право на звільнення від сплати процентів за укладеними договорами.

Олег має статус учасника бойових дій, який дає йому право на допомогу зі зверненням до суду.

Представляти його інтереси у суді доручили юристці Оксані Зваді.

У результаті вдалося відстояти інтереси клієнта.

Суд дійшов висновку, що Олег, попри те, що не повідомив кредитора про свою службу в ЗСУ, має право на пільги передбачені пунктом 15 статті 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а саме: йому не мають нараховувати штрафні санкції, пені та проценти за користування кредитом у період коли він перебуває на військовій службі в Збройних Силах України.

Позовну заяву фінансової установи суд задовольнив частково і **зобов'язав ветерана війни повернути лише тіло кредиту у розмірі 8,7 тис. грн, а не 22 тис. грн, які вимагав кредитор.**

«Військовослужбовці можуть не знати про свої права і не мати часу чи можливості їх захищати. Запрошуємо звертатися до системи БПД — допомагати вам — наш прями́й обов'язок», — наголошує Оксана Звада.

Як плутанина з номером будинку ледь не завадила ветерану отримати пільги

Роман — учасник бойових дій, мешкає в селі, має власний житловий будинок. Він знав, що як ветеран має право на пільги на комунальні послуги. З цим питанням звернувся до органу місцевого самоврядування, але отримав відмову, оскільки його будинок та сусідній мають абсолютно однакові номери. Через це оформити пільгу неможливо.

Роман звернувся до Шепетівського бюро правничої допомоги. Допомогати чоловіку взявся завідувач бюро Євген Бондар. Учасники бойових дій мають право на усі послуги системи БПД.

«Ми підготували заяву до виконавчого комітету місцевої ради з вимогою провести коригування адрес домоволодінь. Проте отримали відмову з посиланням на відсутність повноважень на вчинення вказаної дії. Тоді запропонували Роману розв'язати це питання в судовому порядку», — коментує Євген Бондар.

Юристу доручили представляти інтереси ветерана в суді. Фахівець підготував позов, в якому просив визнати неправомірною відмову виконавчого комітету та зобов'язати його змінити нумерацію житлового будинку Романа.

Суд розглянув та задовольнив позов: зобов'язав виконавчий комітет ради змінити адресу будинку Романа. Згодом чоловік зможе скористатись своїм правом на пільгу.

Довелось купити протез за власні кошти, а потім йти до суду, щоб повернути його вартість

Владислав — учасник бойових дій, має інвалідність 2 групи через травму, отриману під час виконання обов'язків військової служби, та тяжке захворювання серця.

Після різкого погіршення самопочуття за направленням сімейного лікаря, він звернувся до обласної лікарні. Виявилось, що йому потрібна операція з протезування черевної аорти.

Відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» операція та судинний протез має фінансуватися за бюджетні кошти. Чоловік звернувся з відповідною заявою до лікарні, однак там йому повідомили, що установа не забезпечена судинними протезами через відсутність бюджетного фінансування в обсязі «Програми медичних гарантій у 2020 році».

Владислав придбав судинний протез за власні кошти, щоб зробити операцію.

Після завершенню лікування він звернувся до Міністерства охорони здоров'я, Департаменту охорони здоров'я обласної адміністрації та обласної лікарні із заявою про відшкодування витрат на придбання судинного протеза, проте йому відмовили.

Бажаючи відновити порушене право Владислав звернувся до Запорізького бюро правничої допомоги.

Чоловік вважав, що йому безпідставно відмовили у реалізації права на пільгу та змусили придбати за власні кошти судинний протез, чим завдали йому майнової шкоди та просив про її солідарне стягнення.

Владислав як учасник бойових дій має право на безоплатну вторинну правничу допомогу — допомогу зі зверненням до суду. Представляти його інтереси у суді призначили адвокатку, що співпрацює з системою безоплатної правничої допомоги, Ірину Лічман.

Вона склала та подала до суду позов до Запорізької обласної лікарні, Міністерства охорони здоров'я та Департаменту охорони здоров'я Запорізької обласної державної адміністрації про відшкодування витрат на придбання виробів медичного призначення.

Дослідивши обставини справи та надані докази, суд не задовольнив позовні вимоги клієнта системи БПД.

Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції зазначив, що позивач не надав належних і допустимих доказів на підтвердження факту порушення відповідачами його законних прав і охоронюваних інтересів.

Як встановив суд, вироби медичного призначення в обсязі «Програми медичних гарантій у 2020 році» до обласної лікарні надійшли тільки у липні 2021 року, а тому, за відсутності протезів, закупівля яких здійснюється централізовано за кошти державного бюджету, лікарня не мала реальної можливості у грудні 2020 року провести операцію безоплатно.

Крім цього, відмовляючи чоловіку у відшкодуванні витрат на придбання судинного протеза за рахунок Міністерства охорони здоров'я, суд першої інстанції виходив із того, що в порядку адміністративного судочинства дії МОЗ не визнавалися неправомірними, позивач не надав доказів, які б підтверджували причинно-наслідкові зв'язки у діях МОЗ України, які призвели до порушення його прав.

Не погоджуючись з рішенням суду та узгодивши правову позицію з клієнтом, адвокатка подала апеляційну скаргу на рішення суду.

Апеляційний суд зробив висновок, що зібрані у справі докази свідчать про те, що ситуація склалася з вини Міністерства охорони здоров'я як головного розпорядника бюджетних коштів. Воно порушило строки затвердження номенклатури товарів та формування потреби в їх закупівлі, не вжило заходів для перерозподілу залишків згідно з потребою. У результаті обласна клінічна лікарня не була своєчасно забезпечена необхідним Владиславу виробом медичного призначення, що завдало йому майнової шкоди.

Отже, своїм рішенням апеляційний суд зобов'язав МОЗ відшкодувати чоловіку кошти на придбання медичного виробу у розмірі 27 200 грн.

Ветерану війни допомогли відстояти право на додаткову грошову винагороду

Микола був мобілізований в березні 2022 року та направлений для проходження служби в одній з військових частин Державної прикордонної служби України. Протягом квітня-червня чоловік був у відрядженні, під час якого брав безпосередню участь у бойових діях на території Чернігівської та Сумської областей.

«За цей період мені мали б виплатити додаткову грошову винагороду в розмірі до 100 тисяч гривень. Однак командування моєї військової частини здійснило виплати за вищевказаний період лише у розмірі 30 тисяч гривень», — розповідає Микола.

По допомогу у відновленні своїх прав чоловік звернувся до юристів системи безоплатної правничої допомоги Одещини. Оскільки Микола є учасником бойових дій, він має право на безоплатну вторинну правничу допомогу. Тож представництво інтересів чоловіка доручили адвокатку, яка співпрацює з системою БПД, Олену Кулікову.

Адвокатка вивчила обставини справи, зібрала необхідні докази, підготувала та направила до суду позовну заяву, в якій просила визнати протиправними бездіяльність військової частини та зобов'язати здійснити нарахування та виплату додаткової грошової винагороди Миколі.

У відзиві на позовну заяву представники військової частини заперечували проти задоволення позовної заяви. Аргументували це тим, що військова частина, до якої був відряджений чоловік, не надавала їм щомісячну інформацію про безпосередню участь військовослужбовця у бойових діях у формі, що була затверджена Державною прикордонною службою України.

«Жодна зі сторін не заперечує безпосередню участь Миколи у бойових діях, зокрема на підтвердження цього він має довідку видану військовою частиною, до якої він був відряджений. Невиконання військовими частинами формальних процедур не може бути причиною позбавлення права військовослужбовця на додаткову грошову винагороду», — зазначає адвокатка.

Суд задовольнив позов та ухвалив рішення, яким визнав протиправною бездіяльність військової частини та зобов'язати здійснити нарахування та виплату додаткової грошової винагороди.

Правничка допомога членам сімей загиблих військових

Щоб отримати статус члена сім'ї загиблого Захисника України, батьку військовослужбовця довелося звертатися до суду

Син пана Михайла, військовослужбовець ЗСУ, загинув на Донеччині.

Щоб отримати статус члена сім'ї загиблого Захисника, чоловік звернувся до управління соціального захисту населення та надав усі необхідні документи для цього, а саме свідоцтво про смерть сина та довідку про безпосередню участь особи, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України. Проте отримав відмову через відсутність оригінала свідоцтва про народження сина.

Не погоджуючись з таким рішенням, пан Михайло звернувся до системи БПД в Одеській області.

Пан Михайло є внутрішньо переміщеною особою — тому має право на всі види правничої допомоги від системи БПД. Представляти його інтереси в суді доручили адвокатці, що співпрацює з системою БПД, Ірині Сачаєвій.

На початку адвокатка надіслала адвокатський запит до відділу ДРАЦС, щоб отримати відомості з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження сина пана Михайла. Проте у своїй відповіді ДРАЦС повідомив, що отримати витяг не можливо у зв'язку з тим, що син пана Михайла є уродженцем Республіки Узбекистан, а реєстр містить відомості про актові записи, що були здійснені компетентними органами України.

«Відсутність оригінала свідоцтва про народження сина не може бути підставою для позбавлення пана Михайла відповідно статусу. Відповідно до Порядку № 740 підставами для надання статусу члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України, є свідоцтво про смерть (копія) або повідомлення про загибель особи та документи про безпосередню участь особи, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України. Надання будь-яких інших документів законодавством України не передбачено, в тому числі надання оригінала свідоцтва про народження загиблого», — зазначила Ірина Сачаєва.

Адвокатка підготувала до суду позовну заяву, в якій просила визнати дії управління соціального захисту населення протиправними, а також зобов'язати управління встановити пану Михайлу статус члена сім'ї загиблого Захисника України та видати відповідне посвідчення. До позовної заяви адвоката надала докази: свідоцтво про народження сина, свідоцтво про смерть сина, сповіщення сім'ї померлого про загибель сина, витяг з наказу командира військової частини про виключення зі списків особового складу ЗСУ, довідку про безпосередню участь особи, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, посвідчення учасника бойових дій, адвокатський запит та відповідь на нього.

Суд дійшов висновку, що дії управління соціального захисту щодо відмови у встановленні пану Михайлу статусу члена сім'ї загиблого ветерана війни та видачі відповідного посвідчення є протиправними. **Тому зобов'язав управління соціального захисту встановити та видати посвідчення встановленого зразка.**

Не погоджуючись із зазначеним судовим рішенням, Департамент праці та соціальної політики Одеської міської ради подав апеляційну скаргу, в якій просив скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалити нову постанову, якою відмовити у задоволенні позову в повному обсязі.

Апеляційний суд скаргу залишив без задоволення.

Матері загиблого Захисника України вдалося збільшити розмір пенсії по втраті годувальника

Син Ліни загинув у 2015 році, захищаючи територіальну цілісність України. Відтоді вона отримує пенсію по втраті годувальника.

На початку 2023 року жінка дізналася, що має право на перерахунок пенсії. Звернулася до Запорізького обласного ТЦК та СП та отримала довідку про розмір грошового забезпечення сина, відповідно до якої вона мала б отримувати більшу пенсію.

З цією довідкою та заявою про перерахунок пенсії Ліна звернулася до Пенсійного фонду України, але отримала відмову.

Щоб захистити своє право, жінка звернулася до Запорізького бюро правничої допомоги. Ліна, як член сім'ї загиблого захисника України, має право на всі види правничих послуг від системи БПД, у тому числі на допомогу зі зверненням до суду. Представляти інтереси клієнтки у суді доручили адвокатці, яка співпрацює з системою БПД, Альоні Безуглій.

Вона підготувала та подала до суду позовну заяву з проханням визнати протиправним рішення Пенсійного фонду та зобов'язати його здійснити перерахунок пенсії на підставі довідки, виданої Запорізьким обласним ТЦК та СП.

Суд зобов'язав Пенсійний фонд України здійснити перерахунок пенсії на підставі довідки, виданої Запорізьким обласним ТЦК та СП.

ТЦК 8 місяців оскаржував рішення суду про встановлення родинних відносин між Захисником та його батьками

Син Оксани та Павла загинув у боях з окупантом на Миколаївщині. Самі вони — переселенці, у 2022 році переїхали з Херсонщини до Івано-Франківська.

Вони звернулися до територіального центру комплектування та соціальної підтримки для призначення та виплати одноразової грошової допомоги у розмірі 15 мільйонів гривень та надали для цього відповідні документи. Проте отримали відмову через розбіжність у написанні прізвищ батьків та загиблого сина.

Факт родинних відносин необхідно було встановити у суді. Подружжя звернулося до системи БПД — Івано-Франківського бюро правничої допомоги.

Внутрішньо переміщені особи мають право на безоплатну допомогу зі зверненням до суду. Представляти їхні інтереси доручили юристці Лілії Вінтонишин. Юристка підготувала заяву до суду про встановлення факту родинних відносин, щоб отримати рішення для подачі в ТЦК та СП. Суд першої інстанції задовольнив заяву у повному обсязі.

ТЦК та СП не погодився з таким рішенням суду і подавав апеляційну скаргу. Проте судом апеляційної інстанції вона задоволена не була. Не погодившись з постановою апеляційного суду ТЦК та СП звернувся до Верховного суду з касаційною скаргою, в якій просив скасувати рішення суду першої інстанції та постанову апеляційного суду. Проте Верховний суд України повернув касаційну скаргу без розгляду.

Так, батьки загиблого військовослужбовця довели в суді родинний зв'язок зі своїм сином і вже отримали одноразову грошову допомогу.

Матері загиблого захисника допомогли позбавити невістку батьківських прав та встановити опіку над онукою

Ярослав — військовослужбовець, з перших днів повномасштабного вторгнення приєднався до лав ЗСУ. Чоловік та його дружина Ольга у шлюбі разом виховували доньку Іринку. Дівчинка має хист до малювання, тому навчається в спеціалізованій мистецькій школі-інтернаті й буває вдома лише на вихідних. Після того як Ярослав пішов добровольцем, Ольга перестала бути вдома, дзвонити йому та доньці та не забирала дівчинку на вихідні.

Сім'я двічі перебувала під соціальним супроводом у зв'язку з тим, що опинилася у складних життєвих обставинах. Ольга стала зловживати алкоголем, вести асоціальний спосіб життя, ухилялася від виконання своїх обов'язків із виховання дитини: не готувала їжу та не забезпечувала одягом, не дбала про здоров'я. Через поведінку мами Іринка часто не могла потрапити у житло й перебувала на вулиці. Через це доглядати доньку допомагала матір Ярослава, пані Марія.

Чоловік не став терпіти такого ставлення до себе та доньки й хотів позбавити дружину батьківських прав. З цим питанням він звернувся до Дрогобицького бюро правничої допомоги для консультації. Головний юрист бюро Марія Антонів, окрім консультації щодо позбавлення батьківських прав, надала роз'яснення про можливість отримати звільнення з військової служби так, як військовослужбовці, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років мають на це право.

Для того, щоб позбавити Ольгу батьківських прав, потрібно було розлучитись. Тож Ярослав подав на розлучення та отримав рішення суду. Окрім того, чоловік звернувся до органу опіки та піклування виконавчого комітету міської ради з проханням позбавити Ольгу батьківських прав, однак довести справу до кінця не судилось.

Згодом до бюро правничої допомоги прийшла пані Марія. Жінка розповіла, що її син трагічно загинув, виконуючи бойове завдання в Донецькій області. Мати хотіла продовжити справу сина і позбавити невістку батьківських прав.

Оскільки жінка є особою з інвалідністю, а її дохід не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, вона має право на безоплатну вторинну правничу допомогу — допомогу зі зверненням до суду. Доручили цю справу адвокату, який співпрацює з системою БПД, Роману Гринді.

Адвокат підготував позов, в якому просив позбавити Ольгу батьківських прав, а пані Марію призначити піклувальником дівчинки.

Суд розглянув справу та задовольнив позов.

Матір загиблого ветерана війни хотіли змусити віддавати борги сина

Син пані Марії був ветераном війни. У 2021 році він помер. За життя чоловік не встиг нажити власного майна. Відтак пані Марія, не зверталась по відкриття спадщини та нічого не успадковувала. Однак, як виявилось згодом, чоловік мав кредитну картку, на якій на момент смерті, накопичилось понад 12 тисяч гривень боргу.

Дізнавшись про смерть боржника, банк звернувся до нотаріальної контори з претензією щодо відкриття спадкової справи. Позаяк син пані Марії проживав з нею, то банк подав до суду саме на матір, аби та повернула борг покійного сина.

По допомогу жінка звернулась до Володимирського бюро правничої допомоги.

Оскільки пані Марія є членом сім'ї загиблого та має посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни — вона має право на безоплатну вторинну правничу допомогу (звернення до суду). Представляти її інтереси у суді доручили адвокатці, яка співпрацює з системою БПД, Кристині Савюк.

«Родичі померлої особи, успадковують не лише її майнові права, але й обов'язки. Тобто, якщо у покійного були борги, його спадкоємці, коли вступають у спадщину, мають погасити заборгованість спадкодавця, якщо така заборгованість не перевищує вартості успадкованого майна. У випадку ж моєї клієнтки, вона не оформлювала права на спадщину, а відповідно і не має обов'язку сплачувати банку заборгованість свого покійного сина», – зазначила адвокатка.

Адвокатка подала до суду відзив на позовну заяву про стягнення боргу кредитором спадкодавця. У відзиві вона наголосила, що згідно з копією спадкової справи після смерті чоловіка, спадкоємці не зверталися із заявою про прийняття спадщини, свідоцтва про право на спадщину не видавались. Тобто майно покійного ніхто не успадкував.

Взявши до уваги матеріали справи та враховуючи те, що банк не надав належних та допустимих доказів визначення меж відповідальності спадкоємця за борг спадкодавця, суд відмовив у позовних вимогах банку до пані Марії.

Матері загиблого захисника допомогли збільшити пенсію

Тетяна втратила сина на війні. Через це вона отримує пенсію по втраті годувальника.

Запорізький обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки надав їй довідку про розмір грошового забезпечення сина, відповідно до якої вона мала б отримувати більшу пенсію. Коли жінка звернулася до Пенсійного фонду для перерахунку цієї пенсії, то отримала відмову.

Свою відмову Пенсійний фонд України обґрунтував скасуванням пунктів 1, 2 постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №103, відповідно до яких пенсії повинні перераховуватись з урахуванням розміру окладу за посадою, військовим (спеціальним) званням, відсоткової надбавки за вислугу років за відповідною або аналогічною посадою, яку особа займала на дату звільнення зі служби (на дату відрядження для роботи до органів державної влади, органів місцевого самоврядування або до сформованих ними органів, на підприємства, в установи, організації, вищі навчальні заклади).

Бажаючи захистити своє право, Тетяна звернулася до Запорізького бюро правової допомоги.

Оскільки члени сімей загиблих захисників України мають право на всі види правничих послуг від системи БПД, у тому числі на допомогу зі зверненням до суду, представляти інтереси жінки у суді призначили адвоката, який співпрацює з системою БПД, Георгія Петрова. Він підготував та подав до суду позов до Пенсійного фонду України.

Суд зобов'язав Пенсійний фонд перерахувати пенсію пані Тетяні з 1.07.2019 року на підставі довідки, виданої Запорізьким обласним ТЦК та СП. **Розмір її пенсії має зрости майже вдвічі.**

Батьку загиблого захисника України допомогли з прийняттям спадщини сина

До Лохвицького бюро правової допомоги, що на Полтавщині, звернувся Віктор. Його син загинув, захищаючи Україну. Віктор хотів прийняти спадщину сина, звернувся до нотаріуса, але там йому відмовили. Річ у тім, що він пропустив встановлені законом строки, тому що не мав свідоцтва про смерть сина.

Син загинув під час бойових дій у січні 2023 року, проте смерть зареєстрували лише через пів року, оскільки його особу довелося підтверджувати генетичною експертизою. На той час шестимісячний термін прийняття спадщини вже був пропущений.

По допомогу Віктор звернувся до Лохвицького бюро правничої допомоги, де йому запропонували звернутися до суду з позовом про поновлення строку для прийняття спадщини. Чоловік, як член родини загиблого Захисника України, має право на безоплатну вторинну правничу допомогу — допомогу зі зверненням до суду. Представляти його інтереси у суді доручили юристці бюро Марії Туник. Вона підготувала до суду позовну заяву про поновлення строку для прийняття спадщини.

«Продовжити термін прийняття спадщини можна за умови, якщо буде доведено, що у спадкоємця були перешкоди для подання заяви про прийняття спадщини і ці обставини визнані судом поважними. У мене не було жодних сумнівів, що підстави пропуску строку за тих обставин, що склалися у Віктора є поважними», — зазначає Марія Туник.

Суд задовольнив позов та встановив додатковий місячний строк для Віктора, щоб він міг подати заяву про прийняття спадщини за законом після померлого сина.

Бабусі допомогли довести факт спільного проживання з онуком, який загинув на фронті

До Томаківського бюро правничої допомоги, що на Дніпропетровщині, звернулась бабуся загиблого захисника України. Вона хотіла отримати соціальну допомогу та гарантовані державою пільги, оскільки є членом родини загиблого військовослужбовця, а для цього жінка мала встановити факт спільного проживання зі своїм онуком.

Пані Анастасія розповіла, що її онук загинув під час несення військової служби на початку березня 2022 року.

Вона наголосила, що він перебував на обліку дітей — сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у службі у справах дітей. Оскільки у 2004 році на підставі рішення суду його матір позбавили батьківських прав, у 2008 році — його батька. Пані Анастасію призначили опікуном над її онуком, у зв'язку зі злісним ухиленням матері від виконання батьківських обов'язків з виховання дитини та перебуванням батька в місцях позбавлення волі.

Від народження і до моменту смерті, жінка з онуком проживали однією сім'єю, мали спільний бюджет, взаємні права та обов'язки, були пов'язані спільним побутом та вели спільне господарство, що підтверджується необхідними довідками.

Оскільки середньомісячний дохід пані Анастасії не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, вона має право на безоплатну вторинну правничу допомогу. Представляти її інтереси в суді уповноважили юристку Марину Стець, яка зібрала доказову базу та підготувала позовну заяву до суду.

«До членів сім'ї належать особи, що постійно мешкають разом та ведуть спільне господарство. Ними можуть бути не тільки близькі родичі, але й інші особи, які не перебувають у безпосередніх родинних зв'язках. Обов'язковою умовою для визнання їх членами сім'ї є факт спільного проживання, ведення спільного господарства, наявність спільних витрат, купівлі майна для спільного користування, участі у витратах на утримання житла, його ремонт тощо», — коментує Марина Стець.

Суд взяв до уваги матеріали справи та встановив факт спільного проживання, ведення спільного господарства та наявність взаємних прав та обов'язків пані Анастасії зі своїм онуком.

Тепер жінка може скористатися своїми правами члена сім'ї загиблого військовослужбовця та отримати належну соціальну допомогу.

Правничка допомога членам сімей зниклих безвісти військових

Зниклого захисника визнали померлим на підставі документальних доказів

Батько Олега з вересня 2021 року проходив військову службу за контрактом. Від початку повномасштабного вторгнення рф на територію України перебував у зоні проведення бойових дій.

У лютому 2023 року, під час розмови зі своїм батьком, дідусем Олега, військовослужбовець повідомив, що їде виконувати бойове завдання і кілька днів з ним не буде зв'язку. А на початку березня 2023 року, родина отримала сповіщення, що чоловік зник безвісти під час виконання бойового завдання.

Батько військовослужбовця звернувся до районного відділу поліції із заявою, де вказував, що його син зник безвісти під час артилерійського обстрілу, та отримав витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Олег, своєю чергою, звертався до військової частини, щоб дізнатися обставини зникнення батька. У відповідь на звернення отримав акт службового розслідування, з якого дізнався, що біля села Водяне був знищений БМП, в якому знаходився його батько. Після того як артилерійський обстріл вщух, побратими хотіли евакуювати тіло загиблого, але не знайшли його. Отож, його визнали зниклим безвісти.

Самі обставини зникнення військового та свідчення його побратимів дають можливість вважати, що він загинув.

Юридичним документом, який підтверджує смерть людини є свідоцтво про смерть, видане на підставі висновку судово-медичного експерта. Проте у цьому випадку тіло військовослужбовця залишилось на полі бою, тож не було можливості отримати такий висновок і свідоцтво про смерть.

Щоб визнати батька померлим та упорядкувати документи, Олег звернувся до системи БПД — Богодухівського бюро правничої допомоги.

Оскільки його середньомісячний дохід не перевищує розміру двох прожиткових мінімумів, він має право на безоплатну правничу допомогу.

Представляти його інтереси у суді доручили юристці Олені Змієвській.

Вона ознайомилася з документами, які надав клієнт, склала та подала до суду позовну заяву про визнання фізичної особи померлою.

Позовні вимоги аргументувала доказами, зокрема письмовими свідченнями побратимів військовослужбовця, нормами чинного законодавства та судовою практикою, що регулюють це питання.

Суд виніс рішення, яким задовольнив позовну заяву у повному обсязі та визнав батька Олега померлим. Також вирішив вважати, що його смерть пов'язана із захистом Батьківщини, участю у забезпеченні здійснення заходів національної безпеки й оборони, відсічі та стримуванні збройної агресії росії проти України.

Тепер Олег має можливість звернутись до відділу державної реєстрації актів цивільного стану та на підставі рішення суду отримати свідоцтво про смерть батька. А надалі реалізувати своє право на пільги.

Матері зниклого військовослужбовця довелось в суді доводити, що вона перебувала на його утриманні

Світлана — пенсіонерка, має інвалідність. Вона жила разом з сином і фактично перебувала на його утриманні, адже отримувала пенсію 3407 грн на місяць. Син Світлани розлучений, від шлюбу має доньку.

В лютому 2023 року його мобілізували до лав ЗСУ. Після мобілізації він також допомагав матері коштами, за які вона купувала продукти та ліки, оплачувала комунальні послуги.

В листопаді того ж року — чоловік зник безвісти під час виконання бойового завдання в районі селища Хромове.

Світлана звернулась до військової частини із заявою про виплату їй грошового забезпечення сина. Проте отримала відмову.

Річ у тім, що батьки мають право на отримання коштів зниклого військовослужбовця у разі якщо останній не мав дружини/чоловіка та дітей.

В іншому випадку — батьки мають право на частину коштів від грошового забезпечення, якщо буде встановлено, що ті перебували на утриманні зниклого.

Встановлювати факт перебування на утриманні потрібно у суді. Тому Світлана звернулась до Вараського бюро правничої допомоги.

Оскільки Світлана особа з інвалідністю, яка має низький дохід — вона має право на безоплатну допомогу зі зверненням до суду. Представляти її інтереси доручили юристу бюро Ігорю Сороці.

Юрист ознайомився з документами та підготував заяву про встановлення факту перебування фізичної особи на утриманні.

Суд задовольнив вимогу пані Світлани та встановив факт її перебування на утриманні сина.

Тепер жінка може оформити виплату їй частини грошового забезпечення зниклого сина.

Матері довелося доводити родинні відносини з власним сином

Катерина отримала сповіщення від ТЦК та СП про те, що її син Руслан зник безвісти під час виконання бойового завдання.

Щоб отримати статус члена сім'ї зниклого безвісти військовослужбовця, вона звернулася до ТЦК та СП, проте посвідчення не отримала, бо не вдалося підтвердити факт родинних відносин з сином.

Річ у тім, що у документах матері та сина були розбіжності в написанні прізвища.

Так, свідоцтво про народження Руслана було заповнене лише російською мовою, а під час оформлення паспорта, через необхідність перекладу на українську, виникла помилка. Відтоді у паспортах Катерини та Руслана були різні прізвища українською мовою, проте однакове російською.

Щоб розв'язати цю проблему, жінка звернулася до територіального відділу державної реєстрації актів цивільного стану. Вона хотіла повторно отримати свідоцтво про народження сина та підтвердити факт родинних відносин. Але отримала письмову відмову та рекомендацію звернутися до суду.

По допомозі Катерина звернулася до Криничанського бюро правничої допомоги, що на Дніпропетровщині.

Оскільки середньомісячний дохід жінки не перевищує розміру двох прожиткових мінімумів, вона має право на безоплатну допомогу зі зверненням до суду.

Представляти інтереси клієнтки у суді доручили юристці Надії Федориненко. Вона склала та подала до суду позовну заяву про встановлення факту родинних відносин.

До заяви вона додала копії документів, зокрема свідоцтво про народження сина і сповіщення ТЦК та СП, лист ТЦК та СП про розбіжність у написанні прізвища і неможливість встановити родинні відносини, відповідь на звернення територіального відділу ДРАЦС, акт обстеження умов проживання клієнтки та витяг про зареєстрованих у житловому будинку клієнтки, де був зазначений її син. Також жінка надала сімейні фото разом з сином.

Суд задовольнив позовні вимоги у повному обсязі та встановив факт родинних відносин Катерини з її сином, який пропав безвісти під час виконання бойового завдання.

Тепер жінка зможе отримати посвідчення члена сім'ї зниклого безвісти військовослужбовця та належні їй соціальні гарантії.

Більше прикладів надання правничої допомоги на сайті системи БПД:

<https://legalaid.gov.ua/publications/uspishni-praktyky/>